Η Διαμάχη στο Αιγαίο.
Επίδικα ζητήματα

Παρουσίαση: 2018/11/19

1. Το Αιγαίο

Έκταση περίπου 214.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Έχει *μήκος* (βορρά-νότου) που κυμαίνεται περίπου από 297 έως 323 ναυτικά μίλια (ν.μ, 1 ν.μ περίπου 1.8 χιλιόμετρα) και *πλάτος* (δυτικά-ανατολικά) που κυμαίνεται περίπου από 160 έως 303 ν.μ.

Ο *αριθμός* των νησιών, μαζί με τις νησίδες και τα βράχια, πλησιάζει τα 2.000.

Το ελληνικό και το τουρκικό κράτος έχουν επεκτείνει την κυριαρχία τους στη θάλασσα σε εύρος 6 ναυτικών μιλίων από τις ακτές τους. (1 ν.μ. περίπου ίσο με 1,8 χιλιόμετρα).

Αυτό το εύρος των 6 ν.μ. δίνει στο ελληνικό κράτος κυριαρχία στο περίπου 35-36% της έκτασης του Αιγαίου και στο τουρκικό κράτος περίπου 8-9%, ενώ το 56% είναι διεθνή ύδατα.

Βασικό συμπέρασμα:

Το Αιγαίο δεν είναι ελληνικό.

Επεξεργασία μας χάρτη σε Wikimedia Commons: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Aegean_6_nm.svg

1.1 Χαρακτηρισμός του Αιγαίου με βάση το Διεθνές Δίκαιο

- Η κυριαρχία, τα κυριαρχικά διακαιώματα, η δικαιοδοσία και η επέκταση αυτών εκ μέρους των κρατών στη θάλασσα ρυθμίζεται από τη **Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας**, (UNCLOS 1982-United Nations Convention on the Law of the Sea).
- Το Αιγαίο είναι **ημίκλειστη θάλασσα**.

  UNCLOS, Άρθρο 122: Για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης «κλειστή ή ημίκλειστη θάλασσα» σημαίνει κόλπο, λεκάνη ή θάλασσα που περιβάλλεται από δύο ή περισσότερα κράτη και που συνδέεται με άλλη θάλασσα ή με τον ωκεανό με στενό δίαυλο, ή που αποτελείται καθ' ολοκληρίαν ή κυρίως από τις χωρικές θάλασσες ή τις αποκλειστικές ζώνες δύο ή περισσοτέρων παράκτιων κρατών.
- **Δεν υπάρχουν αρχιπελαγικά κράτη** στο Αιγαίο

  UNCLOS, Άρθρο 46: «Αρχιπελαγικό κράτος» σημαίνει κράτος αποτελούμενο καθ' ολοκληρία από ένα ή περισσότερα αρχιπελάγη και, ενδεχομένως, και από άλλες νήσους.
- Τι είναι τα «**διεθνή ύδατα**»;

  UNCLOS, Άρθρο 87, **Ελευθερία της ανοικτής θάλασσας**. 1. Η ανοικτή θάλασσα είναι ελεύθερη για όλα τα κράτη, παράκτια ή άνευ ακτών. Η ελευθερία της ανοικτής θάλασσας ασκείται σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στην παρούσα σύμβαση, καθώς επίσης και στους λοιπούς κανόνες του διεθνούς δικαίου. Η ελευθερία αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τόσο για τα παράκτια όσο και για τα άνευ ακτών κράτη: α) την ελευθερία ναυσιπλοΐας, β) την ελευθερία υπέρπτησης, γ) την ελευθερία τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και σωληναγωγών τηρουμένων των διατάξεων του μέρους VI, δ) την ελευθερία κατασκευής τεχνητών νήσων και άλλων εγκαταστάσεων που επιτρέπονται κατά το διεθνές δίκαιο, τηρουμένων των διατάξεων του μέρους VI, ε) την ελευθερία αλιείας, τηρουμένων των όρων που αναφέρονται στο τμήμα 2, στ) την ελευθερία επιστημονικής έρευνας, τηρουμένων των διατάξεων των μερών VI και XIII.

2. Σύντομο Ιστορικό της διένεξης

- **1930-1954.** Φιλικές σχέσεις χωρίς διενέξεις.
- **1954-1958.** Αντιπαράθεση με άξονα το Κυπριακό. Ελλάδα: στρατηγική «ένωσης». Τουρκία: στρατηγική «διχοτόμησης». Συγκροτείται η ελληνοκυπριακή στρατηγική «ανεξαρτησία». Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου για ανεξαρτησία και δικοινοτική οργάνωση του κράτους.
- **1959-1963.** Ομαλές σχέσεις. Κύπρος ανεξάρτητο κράτος (1960). Τα 13 σημεία του Μακάριου που ακυρώνουν εμπράκτως τον δικοινοτικό χαρακτήρα και οι πολιτικές τρομοκράτησης των τουρκοκυπρίων (με πολλά θύματα) από ελληνικά και ελληνοκυπριακά παραστρατιωτικά σώματα τερματίζουν την περίοδο.
- **1964-1974.** Αντιπαράθεση. Εμφανίζεται σύγκρουση μεταξύ της στρατηγικής της «ένωσης» και της «ανεξαρτησίας». Σχέδιο Ατσεσον (1964) και απόρριψη του από ελληνοκυπριακή πολιτική ηγεσία. Η Τουρκία υποβάλλει την πρώτη επίσημη διαμαρτυρία για το καθεστώς στρατιωτικοποίησης των νησιών του ανατολικού Αιγαίου κατά παράβαση των Συμφωνιών μαζί με την απειλή για επέμβαση στην Κύπρο, που αποσοβείται με παρέμβαση των ΗΠΑ, λόγω των διώξεων των τουρκοκυπρίων και της παραβίασης της δικοινοτικής οργάνωσης του κυπριακού κράτους. Η ελληνική κυβέρνηση χάνει την πρωτοκαθεδρία κινήσεων στο Κυπριακό. Η δικτατορία στη συνέχεια οξύνει την αντιπαράθεση με απόπειρες δολοφονίας του Μακάριου, παραστρατιωτική δράση εναντίον των τουρκοκυπρίων με την ΕΟΚΑ Β και τελικά με το αποτυχημένο πραξικόπημα το 1973 με σκοπό να επιβάλλει την «Ένωση». Εισβολή της Τουρκίας στην βόρεια Κύπρο. Η διεθνοπολιτική θέση της Τουρκίας ενισχύεται λόγω δικτατορίας και αποτυχίας της ελληνικής στρατηγικής.
- **1973.** Πρωτοεμφανίζονται επισήμως τα ζητήματα που αφορούν τη διένεξη στο Αιγαίο.

2.1 Η συγκρότηση της διένεξης στο Αιγαίο.

- **1965-1973**. Το ελληνικό κράτος εκχωρεί άδειες σε εταιρείες έρευνας για πετρέλαιο από τις αρχές του 1960 (πιο συστηματικά μετά το 1967). Κάποιες από αυτές αφορούσαν περιοχές του Κεντρικού και Ανατολικού Αιγαίου,
- **1η Νοεμβρίου 1973**. Το τουρκικό κράτος δίνει άδεια για έρευνες για πετρέλαιο στην TPAO, (Turkiye Petrollen Anonim Ortaklign - Τουρκική Κρατική Εταιρεία Πετρελαίου), σε περιοχές που ήταν και δυτικά ελληνικών νησιών.
- **1974**. Ανταλλαγή ρηματικών διακοινώσεων: 7/2/1974, Ελλάδα. 27/2/1974, Τουρκία. 24/5/1974, Ελλάδα (αποδοχή επίλυσης με βάση Σύμβαση Γενεύης). 5/7/1974, Τουρκία, αποδέχεται διμερείς διαπραγματεύσεις.
- **29/5/1974**. Τσανταρλί, υδρογραφικό σκάφος σε περιοχές που η Ελλάδα θεωρούσε δική της υφαλοκρηπίδα (με πολλά πολεμικά πλοία συνοδεία). Μη-αντίδραση από Ελλάδα, *ορθά*, καθώς *δεν ακουμπούσε το βυθό*.
- **1974**. Ξεκινά η Διάσκεψη ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (δεδομένο ότι θα αποφασιστεί τα χωρικά ύδατα να μπορούν να εκτείνονται μέχρι 12 ν.μ). Ανησυχία Τουρκίας επειδή επέκταση στα 12 μίλια σημαίνει ότι το Αιγαίο γίνεται σχεδόν «ελληνική λίμνη».
- **1974.** Το τουρκικό κράτος αμφισβητεί την οριοθέτηση του FIR και θέτει επισήμως ζήτημα για την παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου εκ μέρους της Ελλάδας στα όρια του εναέριου χώρου.
- **Κρίση 1976/Ιούλιος**. Εξοδος του Σεισμίκ Ι, (Χόρα), για έρευνες.
- **1976**. Προσφυγή στη Χάγη (για επίλυση του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας και για μέτρα παγώματος της διαφοράς μέχρι να βγεί απόφαση) και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. **25/8/1976**. Απόφαση 395 Συμβουλίου Ασφαλείας: Διμερείς διαπραγματεύσεις για ειρηνική επίλυση χωρίς να αποκλείει στη συνέχεια την προσφυγή στο ΔΔΧ. Το **1978**, το ΔΔΧ αποφαίνεται ότι δεν είναι αρμόδιο για τα ζητήματα που τέθηκαν.

2.2 Σύνοψη της συγκρότησης της διένεξης.

- Αν εξαιρέσουμε το ζήτημα των «γκρίζων ζωνών», το οποίο αναδεικνύεται το 1996 (Καρντάκ/Ιμια) όλα τα θέματα που συγκροτούν τη διένεξη και οι βασικοί άξονες επιχειρηματολογίες των δύο πλευρών έχουν τεθεί ήδη από το 1975.
- Γιατί το ελληνικό κράτος εκχωρεί άδειες από τα μέσα του 1960 σε περιοχές στις οποίες δεν έχει κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα;
- Γιατί το τουρκικό κράτος δεν αντιδρά αμέσως αλλά περιμένει σχεδόν μία δεκαετία (1973/11);
- Το μοτίβο «δράση ελληνικού κράτους – αντίδραση τουρκικού κράτους».
- Τουρκία: ο «ελληνικός επεκτατισμός».
- Ελλάδα: ο «τουρκικός επεκτατισμός/αναθεωρητισμός».

3. Βασικές Έννοιες

- Η UNCLOS μπορεί να ειδωθεί ως το αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού των αντιτεθέμενων στρατηγικών των κρατών, η οποία ρυθμίζει την επέκταση της κρατικής κυριαρχίας στη θάλασσα και τις διεκδικήσεις που προκύπτουν από αυτή την επέκταση με μη-πολεμικό τρόπο. Αποτελεί διεύρυνση της Σύμβαση της Γενεύης 1958. Την προσεγγίζουμε ως τη «γραμματική» μέσω των οποίων συντάσσονται οι κρατικές διεκδικήσεις.

- Το ελληνικό και τουρκικό κράτος οργανώνουν τις διεκδικήσεις τους στο Αιγαίο (και στη Μεσόγειο) στη βάση της UNCLOS και επικαλούνται και τα δύο ότι οι θέσεις τους στηρίζονται σε αυτή και γενικότερα στο Διεθνές Δίκαιο. Αυτό δεν αποτελεί ιδιοτυπία αυτών των κρατών αλλά κοινή πρακτική στους ανταγωνισμούς για επέκταση κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων στη θάλασσα.

- Η UNCLOS ορίζει θαλάσσιες ζώνες όπου τα κράτη μπορούν να έχουν κυριαρχία ή κυριαρχικά διακιώματα ή δικαιοδοσία, μεθόδους οριοθέτησής τους και μηχανισμούς επίλυσης των διαφορών μεταξύ των κρατών. Οι (πολυπληθείς) διενέξεις που έχουν εκδικαστεί από τα διεθνή δικαστήρια με βάση την UNCLOS έχουν συγκροτήσει «νομολογία» και επομένως «*κανόνες» ερμηνείας της*.

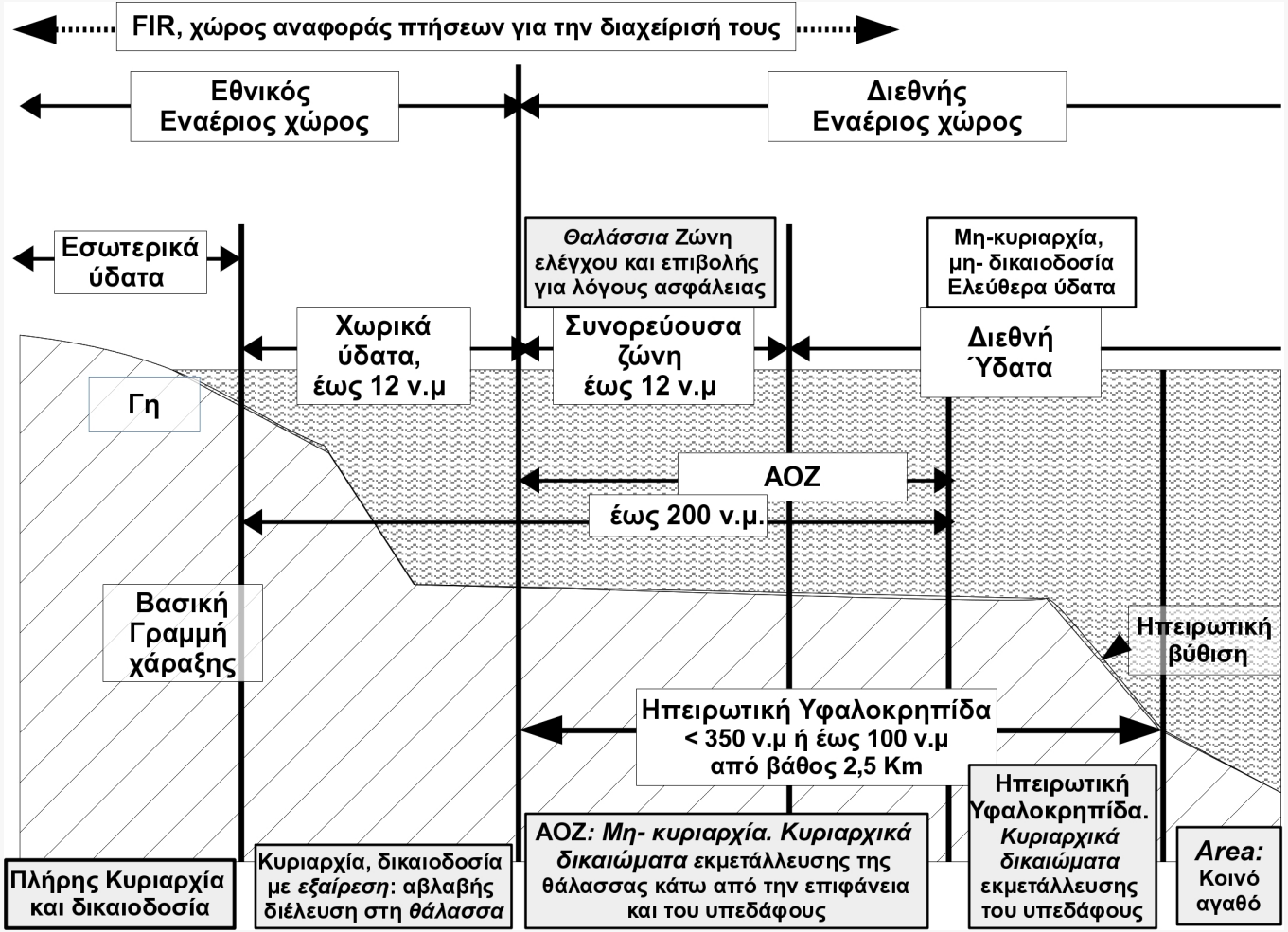
- Οι βασικές ζώνες που ορίζονται είναι: 1. Τα *Εσωτερικά ύδατα,* 2. Τα *Εγχώρια ύδατα* (ή αιγιαλίτιδα ζώνη ή χωρικά ύδατα, ή χωρική θάλασσα), 3. Η *Συνορεύουσα Ζώνη* (ή παρακείμενη ή συμπληρωματική ζώνη), 4. Η *Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη* (ΑΟΖ), 5. Η *Ηπειρωτική Υφαλοκρηπίδα* (Continental Shelf – στην Ελλάδα χρησιμοποιείται ο όρος *Υφαλοκρηπίδα*), 6. Τα *Διεθνή Ύδατα* (ή Ανοιχτή θάλασσα).

3.1 Οι βασικές θαλάσσιες ζώνες

- Η *UNCLOS* ρυθμίζει:

  1. Εσωτερικά ύδατα
  2. Χωρικά ύδατα (έως 12 ν.μ)
  3. Συνορεύουσα Ζώνη (έως 24 ν.μ.)
  4. ΑΟΖ (έως 200 ν.μ.)
  5. Ηπειρωτική Υφαλοκρηπίδα (έως 350 ν.μ.)
  6. Εθνικός εναέριος χώρος (ρητά όσο είναι τα χωρικά ύδατα)

- Η *Σύμβαση του Σικάγο* (1944) ρυθμίζει το FIR. Είναι απλά διοικητική ζώνη διαχείρισης πτήσεων: (δεν υφίσταται ο όρος «παραβίαση του FIR»)

3.2 Χωρικά ύδατα

- Τα *εγχώρια ύδατα* (αιγιαλίτιδα ζώνη, χωρική θάλασσα – territorial sea), αποτελούν θαλάσσια ζώνη στην οποία ένα κράτος έχει κυριαρχία (sovereignty) και δικαιοδοσία (jurisdiction). Ωστόσο, αυτή η κυριαρχία *περιορίζεται* από το δικαίωμα της *αβλαβούς διέλευσης για* πλοία που φέρουν σημαία άλλων κρατών (άρθρα 17-32 της UNCLOS). Το εύρος της δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 12 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης (άρθρο 3). Η πλήρης και αποκλειστική κυριαρχία του παράκτιου κράτους στα εγχώρια ύδατα εκτείνεται και στον εναέριο χώρο που ευρίσκεται άνωθεν αυτών, καθώς επίσης στο βυθό και το υπέδαφος τους (σε όλη την κάθετη στήλη από το βυθό έως τον αέρα εντός του εύρους που έχει διακηρυχθεί) (άρθρο 2).

- Αρχή/μέθοδος «***ίσης απόστασης***» (equidistance), «***ειδικές περιστάσεις***» (special circumstances).

  UNCLOS, **Άρθρο 15**: Στην περίπτωση που οι ακτές δύο κρατών *κείνται έναντι αλλήλων* ή συνορεύουν, κανένα από τα δύο κράτη δεν δικαιούται, ελλείψει αντιθέτου συμφωνίας μεταξύ τους, να εκτείνει την χωρική του θάλασσα πέραν της μέσης γραμμής της οποίας όλα τα σημεία βρίσκονται *σε ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσεως* από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας καθενός από τα δύο κράτη. Η παραπάνω διάταξη δεν εφαρμόζεται όμως όπου λόγω ιστορικού τίτλου ή *άλλων ειδικών περιστάσεων* παρίσταται ανάγκη να οριοθετηθούν οι χωρικές θάλασσες των δύο κρατών κατά διαφορετικό τρόπο.

3.3 Οριοθέτηση ΑΟΖ και ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας

- **Άρθρα 74/83.** Οριοθέτηση της *αποκλειστικής οικονομικής ζώνης(ΑΟΖ)/ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας* μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές:

  1. Η οριοθέτηση της *αποκλειστικής οικονομικής ζώνης/υφαλοκρηπίδας* μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας με βάση το διεθνές δίκαιο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του καταστατικού του διεθνούς δικαστηρίου προκειμένου να επιτευχθεί μια ***δίκαιη λύση (equitable solution)***. 2. …. 3. Εκκρεμούσης συμφωνίας όπως προβλέπεται στην παράγραφο 1, τα ενδιαφερόμενα κράτη σε πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας, θα καταβάλουν *κάθε προσπάθεια για να συνάψουν προσωρινές διευθετήσεις πρακτικής φύσης* και, κατά τη διάρκεια αυτής της μεταβατικής περιόδου, *να μην θέτουν σε κίνδυνο ή παρεμποδίζουν την επίτευξη τελικής συμφωνίας*. Αυτές οι διευθετήσεις δεν επηρεάζουν την τελική οριοθέτηση (*Σημείωση*: ο αγγλικός όρος «*continental shelf*» μεταφράζεται επισήμως «*υφαλοκρηπίδα*» αντί για το ορθό «*ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα*». Δεν πρόκειται περί μεταφραστικής «αστοχίας» αλλά περί πολιτικής επιλογής).

- **Άρθρο 59** Βάση για την επίλυση των διαφορών στην περίπτωση της ΑΟΖ

  Στις περιπτώσεις που ... προκύπτει σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στο παράκτιο κράτος και άλλο κράτος ή κράτη, η διαφορά αυτή θα πρέπει να διευθετείται με βάση την αρχή της *ευθυδικίας (equity)* και <u>υπό το φώς όλων των ***σχετικών περιστάσεων*** ***(relevant circumstances)***</u>, λαμβάνοντας υπόψη την αντίστοιχη *σπουδαιότητα των συμφερόντων των μερών* καθώς και τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της (*Σημείωση*: Η ελληνική επίσημη μετάφραση απέχει από το αγγλικό πρωτότυπο στην υπογραμμισμένη πρόταση. Η αγγλική «...and in the light of all the relevant circumstances...» μεταφράζεται επισήμως: «και το υπό το φώς όλων των σχετικών πραγματικών περιστατικών» (!!!). Μάλλον δεν αποτελεί μεταφραστική «αστοχία»).

- **Άρθρο 300** Καλή πίστη και κατάχρηση δικαιώματος.

  Τα κράτη μέρη εκπληρώνουν με καλή πίστη τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται με την παρούσα σύμβαση και θα ασκούν τα δικαιώματα, τη δικαιοδοσία και τις ελευθερίες που αναγνωρίζονται από τη παρούσα σύμβαση κατά τρόπο που δεν αποτελεί ***κατάχρηση δικαιώματος***.

3.4 Νησιά (islands) και βράχοι (rocks)

- Στην UNCLOS δεν υπάρχει ο όρος «βραχονησίδες». Υπάρχουν *νησιά* (islands) και (θαλάσσιοι) *βράχοι* (rocks). Η χρήση του όρου «βραχονησίδες» δεν είναι αναγκαστικό αποτέλεσμα της λειτουργίας της ελληνικής γλώσσας.
- **Άρθρο 121** Καθεστώς των νήσων.

  1. **Νήσος** είναι μια φυσικά διαμορφωμένη περιοχή ξηράς που περιβρέχεται από ύδατα και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια των υδάτων κατά τη μέγιστη πλημμυρίδα. 2. Εκτός όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3, *η χωρική θάλασσα, η συνορεύουσα ζώνη, η αποκλειστική οικονομική ζώνη και η υφαλοκρηπίδα μιας νήσου* καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης που εφαρμόζονται στις άλλες ηπειρωτικές περιοχές. 3. Οι **βράχοι** οι οποίοι *δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή δική τους οικονομική ζωή*, δεν θα έχουν αποκλειστική οικονομική ζώνη ή υφαλοκρηπίδα.
- Τα νησιά δικαιούνται θαλάσσιων ζωνών όπως και η ηπειρωτική γη. Ωστόσο στις οριοθετήσεις που έχουν γίνει (ακόμη, έστω και εις μικρόν, και στην συμφωνία Ελλάδας – Ιταλίας, 1977) το εύρος που δικαιούνται επηρεάζεται σημαντικά από το ότι κατά την οριοθέτηση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι *ειδικές* και *σχετικές* περιστάσεις καθώς και ο στόχος ενός *ευθύδικου* (*δίκαιου*) αποτελέσματος (με αποτέλεσμα το εύρος που λαμβάνουν να κυμαίνεται από *καθόλου* έως *πλήρες*).

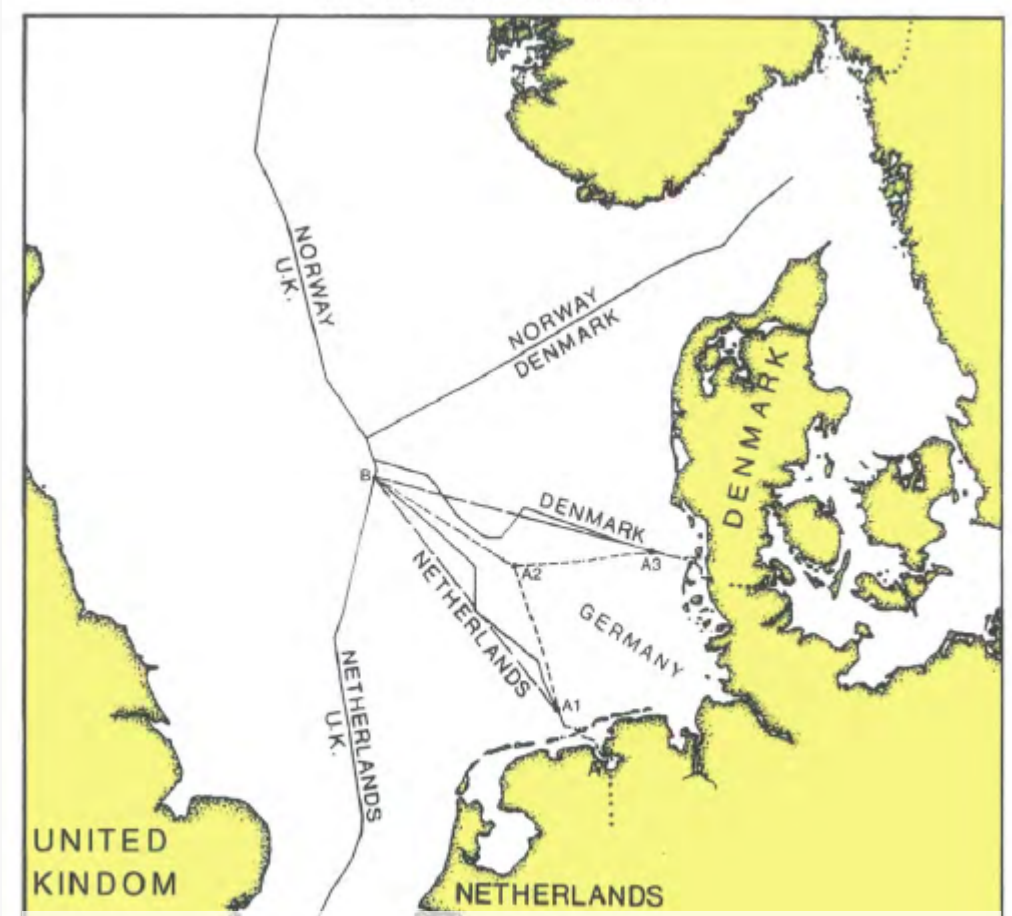
3.5 Ευθυδικία, ίση απόσταση, ειδικές και σχετικές περιστάσεις, Ι

Διένεξη μεταξύ **Γερμανίας και Δανίας/Ολλανδίας** για τα όρια της υφαλοκρηπίδας. Απόφαση από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης το 1969.

Από την απόφαση του Δικαστηρίου:

&101 Α) η χρήση της *μεθόδου της γραμμής ίσης απόστασης* για την οριοθέτηση *δεν είναι υποχρεωτική* μεταξύ των μερών. (Β) δεν υπάρχει καμία ενιαία μέθοδος οριοθέτησης η χρήση της οποίας είναι υποχρεωτική σε όλες τις περιπτώσεις.(C) ….(1) Η οριοθέτηση πρέπει να πραγματοποιείται με συμφωνία μεταξύ των μερών σύμφωνα με *αρχές ευθυδικίας* και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις *σχετικές περιστάσεις*,

&91. Η *ευθυδικία* (equity) δεν συνεπάγεται αναγκαστικά ισότητα (equality). Δεν μπορεί ποτέ να υπάρξει ζήτημα πλήρους αναμόρφωσης της φύσης και η ευθυδικία (equity) δεν απαιτεί ... να καταστεί η κατάσταση (Σ.δ.μ, ως πρός τα δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα) ενός κράτους *με εκτεταμένη ακτογραμμή παρόμοια με εκείνη ενός κράτους με περιορισμένη ακτογραμμή*.

Πηγή Χάρτη: Antunes, Nuno Sergio Marques (2002) Towards the conceptualisation of maritime delimitation: legal and technical aspects of a political process, Durham theses, Durham University. Available at Durham E-Theses Online: http://etheses.dur.ac.uk/4186/, Vol.2, p. 437

3.6 Ευθυδικία, ίση απόσταση, ειδικές και σχετικές περιστάσεις, II

Διένεξη μεταξύ **Ηνωμένου Βασιλείου και Γαλλίας**. Απόφαση από ειδικό Διαιτητικό Δικαστήριο το 1979. Τα βρετανικά νησιά Channel Islands είναι μακριά από τις βρετανικές ακτές, πολύ κοντά στις γαλλικές ακτές (από την λάθος πλευρά της μέσης γραμμής) και αποσπασμένα από τις βρετανικές ακτές (χωρίς άλλα νησιά που να τα συνδέουν με τις ακτές αυτές). Επίσης το μήκος της ακτογραμμής των ηπειρωτικών εδαφών ήταν περίπου ίσο με αποτέλεσμα να μην αφήνει άλλο περιθώριο για την αποκατάσταση των ανισοτήτων που θα προέκυπταν αν δεν εγκλωβίζονταν εντός της Γαλλικής ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας.

Εξ' ού και έλαβαν **περιορισμένη υφαλοκρηπίδα**, μόλις 9 μιλίων μετά από τα 3 μίλια χωρικών υδάτων που διέθεταν ενώ **εγκλωβίστηκαν** εντός της γαλλικής υφαλοκρηπίδας.

Το Δικαστήριο αποδέχεται την μέθοδο της γραμμής ίσης απόστασης ως εναρκτήριο σημείο της οριοθέτησης και τη διόρθωση με βάση τις ειδικές/σχετικές περιστάσεις. Επομένως νοηματοδοτεί την **ευθυδικία ως διορθωτικό στοιχείο**. Από την απόφαση του Δικαστηρίου:

&249 ...φαίνεται στο Δικαστήριο ότι (πρέπει) … να επιδιώκει τη λύση με μια μέθοδο τροποποίησης ή διαφοροποίησης της **αρχής ίσης απόστασης** αντί να προσφύγει σε ένα εντελώς διαφορετικό κριτήριο οριοθέτησης

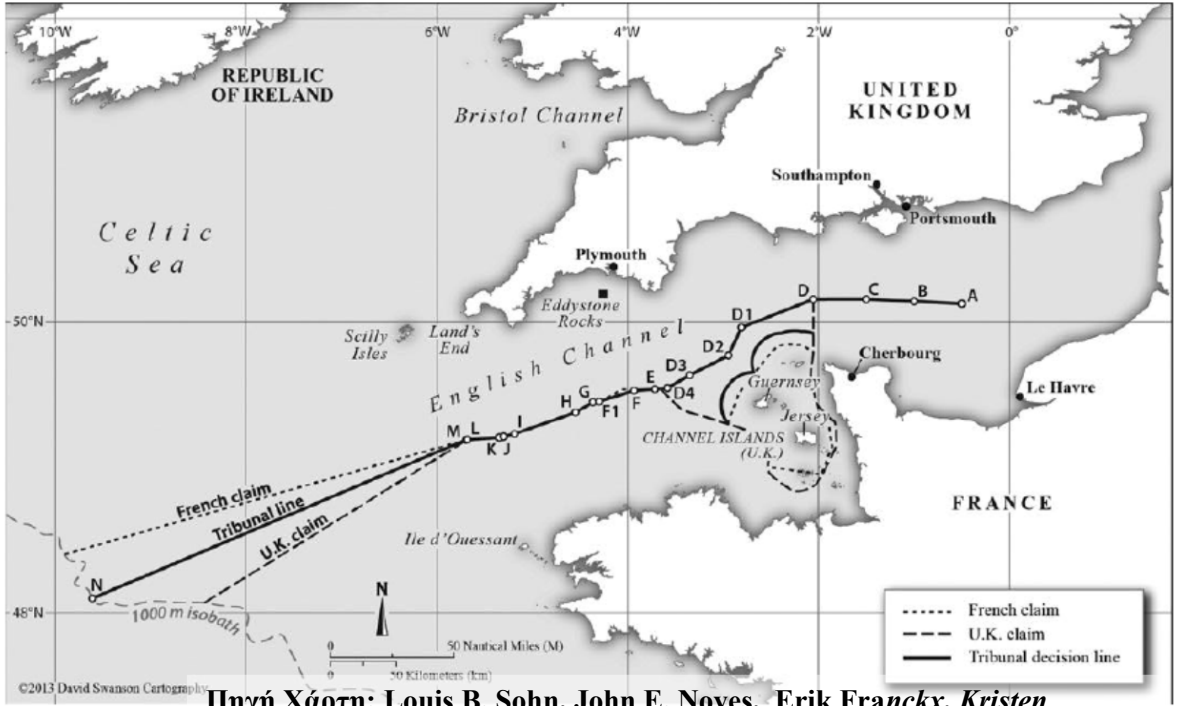

FIGURE VI.C *France/United Kingdom Continental Shelf Delimitation*

Πηγή Χάρτη: Louis B. Sohn, John E. Noyes, Erik Fra*nckx, Kristen Gustafson (2014), Cases and materials on the law of the sea*, 2nd edition, Brill/Nijhoff, Leiden/Boston, p.291

3.7 Ευθυδικία, ίση απόσταση, ειδικές και σχετικές περιστάσεις, III

Διένεξη μεταξύ **Λιβύης και Μάλτας**. Απόφαση από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης το 1985. Η Λιβύη έχει πολύ μεγαλύτερο μήκος ακτογραμμής σε σχέση με τη Μάλτα. Οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας με βάση την αρχή της ίσης απόστασης θα παραβίαζε την αναλογικότητα του μήκους της ακτογραμμής (ειδικές συνθήκες). Το δικαστήριο αποφάσισε την μετατόπιση του ορίου της υφαλοκρηπίδας πρός τη πλευρά της Μάλτας για να παραχθεί ευθύδικο αποτέλεσμα.

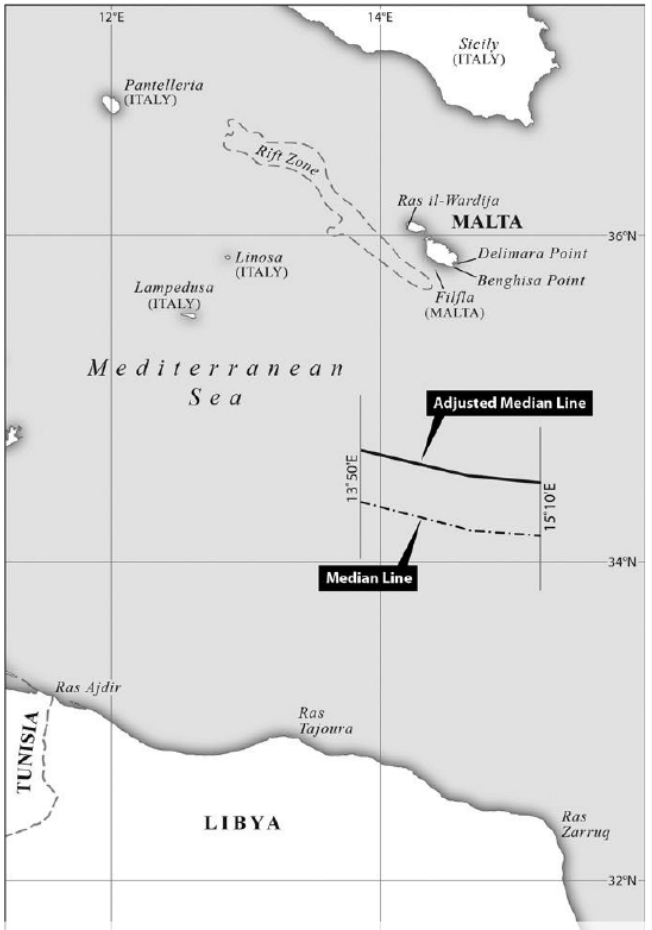
Σταθεροποιείται η πρακτική **οριοθέτησης σε δύο βήματα**: α) χάραξη προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης μεταξύ των ηπειρωτικών εδαφών και στη συνέχεια β) μετατόπισή της με βάση τις ειδικές και σχετικές περιστάσεις ώστε να παραχθεί ευθυδικία (& 79 C).

Περαιτέρω διασάφηση ***ειδικών*** και **σχετικών περιστάσεων**.

&79 B: «Οι περιστάσεις και οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την επίτευξη μιας ευθύδικης (equitable) οριοθέτησης στην προκειμένη περίπτωση είναι οι εξής: (1) τη γενική διαμόρφωση των ακτών …. εντός του γενικού γεωγραφικού πλαισίου ·(2) τη διαφορά στα μήκη των σχετικών ακτογραμμών των μερών και την απόσταση μεταξύ τους ·(3) την ανάγκη αποφυγής στην οριοθέτηση κάθε υπερβολικής δυσαναλογίας μεταξύ της έκτασης ... της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας ... και του μήκους της σχετικής ακτογραμμής» εκάστου κράτους.

Για τη σχέση ***ίσης απόστασης*** και ***ευθυδικίας***:

&63: «η μέθοδος της ίσης απόστασης δεν είναι η μόνη μέθοδος που εφαρμόζεται ... και δεν έχει καν το πλεονέκτημα ενός τεκμηρίου εις όφελος της ... στο υπάρχον δίκαιο, θα πρέπει να καταδειχθεί ότι η μέθοδος της ίσης απόστασης οδηγεί σε ένα ευθύδικο αποτέλεσμα [equitable result] στην υπόθεση που μας αφορά».

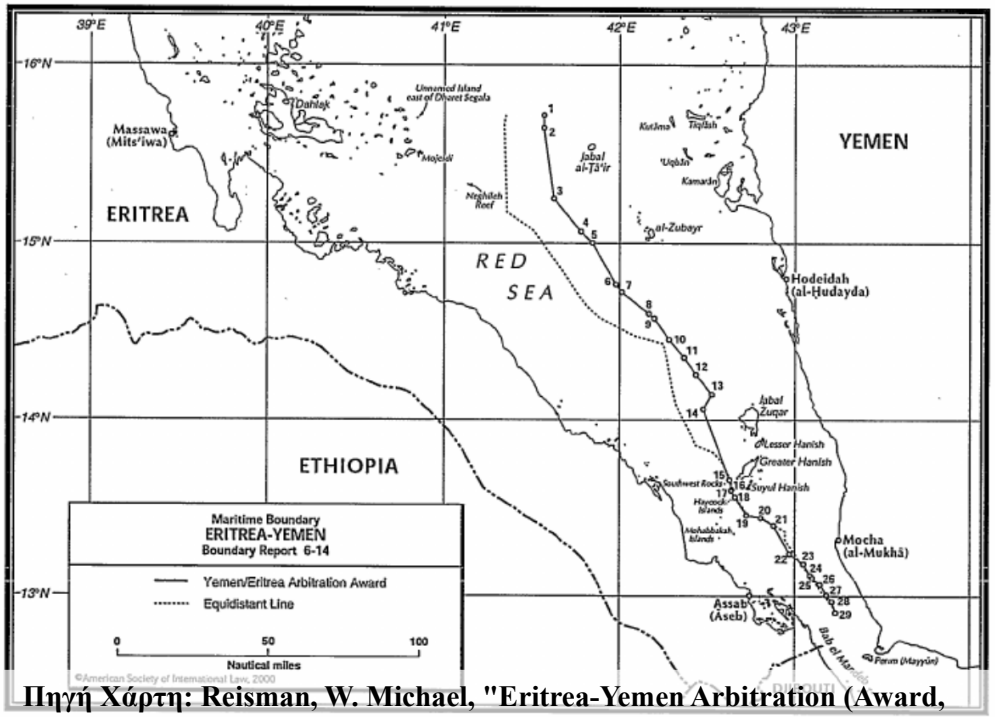
Πηγή Χάρτη: Louis B. Sohn, John E. Noyes, Erik Franckx, Kristen Gustafson (2014), *Cases and materials on the law of the sea*, 2nd edition, Brill/Nijhoff, Leiden/Boston, p.318

3.8 Ευθυδικία, ίση απόσταση, ειδικές και σχετικές περιστάσεις, IV

Διένεξη μεταξύ **Ερυθραίας και Υεμένης**. Απόφασεις από ειδικό Διαιτητικό Δικαστήριο το 1996 για ζητήματα κυριαρχίας και το 1999 για οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών. Σημαντικές επειδή α) γίνεται ερμηνεία της συνθήκης της Λωζάνης, δεν λαμβάνεται υπόψη το όριο των 3 ν.μ., αλλά επιμερίζεται η κυριαρχία στα διεκδικούμενα νησιά και βράχους βάσει της εγγύτητας σε μία ακτογραμμή ως προς το τρέχον όριο και β) υπάρχουν νησιά (τα Hadish για παράδειγμα) τα οποία δεν έχουν καμία επήρεια στην οριοθέτηση χάραξη της γραμμής.

Από την απόφαση του Δικαστηρίου:

Το δικαστήριο έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στη γεωγραφική εγγύτητα ή γειτνίαση χρησιμοποιώντας την «προϋπόθεση ότι οποιαδήποτε νησιά που βρίσκονται κοντά σε μία ακτή μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκουν μέσω του δικαιώματος που απορρέει από την κυριαρχία (appurtenance) στην ακτή αυτή εκτός εάν το κράτος της απέναντι ακτής έχει καταφέρει να αποδείξει έναν σαφώς ισχυρότερο τίτλο κυριότητας» &. 478

Πηγή Χάρτη: Reisman, W. Michael, "Eritrea-Yemen Arbitration (Award, Phase II: Maritime Delimitation)" (2000). Faculty Scholarship Series. Paper 1013. http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/1013. p.724

3.9 Σύνοψη

- Τα δικαιώματα που απονέμονται στα κράτη για την επέκταση της κυριαρχίας τους στη θάλασσα οργανώνονται και περιορίζονται με βάση ένα σύνθετο πλέγμα αρχών και μεθόδων.
- *Η γή κυριαρχεί στη θάλασσα.*
- *Αρχή ευθυδικίας.* Μη αποκοπή τμημάτων από μία επικράτεια. Μη παραβίαση θαλάσσιων ζωνών άλλου κράτους. Αναλογικότητα σε σχέση με το μήκος της ακτογραμμής. Λήψη όλων των σχετικών περιστάσεων υπόψη. Ευθυδικία δεν σημαίνει ισότητα.
- Αρχή/μέθοδος *ίσης απόστασης* και *ειδικές/σχετικές περιστάσεις*.
- Ειδικές περιστάσεις: όσες συνδέονται με γεωγραφία και τη μορφολογία των ακτογραμμών. Σχετικές περιστάσεις: ό,τι άλλο προκύπτει στην εκάστοτε περίσταση.

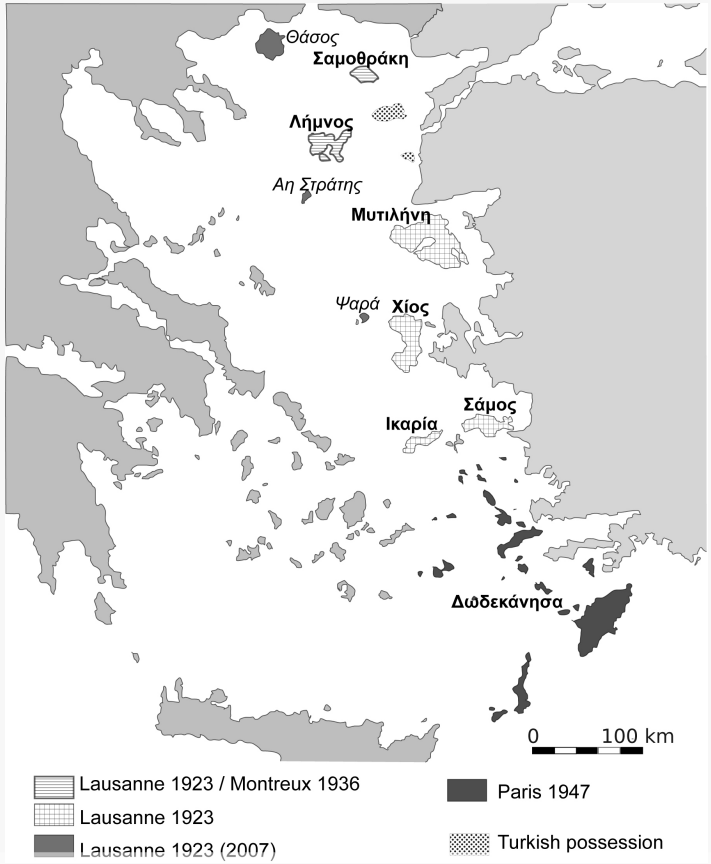
4. Οι διαφορές στο Αιγαίο

- **Πρώτη διαφορά**: το ζήτημα του **ποιές είναι οι διαφορές**.
- Ελληνικό κράτος: Διαφορά η υφαλοκρηπίδα σε Αιγαίο και Μεσόγειο (Καστελόριζο). Τα υπόλοιπα είναι εκτός Διεθνούς Δικαίου απόρροια του τουρκικού επεκτατισμού.
- Τουρκικό κράτος: Πολλές διαφορές. Χωρικά ύδατα. Ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα σε Αιγαίο και Μεσόγειο (Καστελόριζο). Εναέριος χώρος. Αποστρατιωτικοποίηση των νησιών. Τα νησιά και οι βράχοι στο Αιγαίο που δεν έχουν δοθεί στην Ελλάδα ρητά με διεθνείς συνθήκες. Η απουσία συμφωνίας για την οριοθέτηση θαλάσσιων συνόρων. Τα προβλήματα ξεκινούν από τον ελληνικό επεκτατισμό που εκδηλώνεται μέσω της παραβιάσης του Διεθνούς Δικαίου να θεωρεί το Αιγαίο ελληνική θάλασσα.
- **Δεύτερη διαφορά**: **η μέθοδος επίλυσης**.
- Ελληνικό κράτος: είτε απουσία διαλόγου (διάλογος → διαπραγμάτευση) είτε προσφυγή μέσω του ΔΔΧ μόνο (ή κυρίως) για την υφαλοκρηπίδα.
- Τουρκικό κράτος: το πρόβλημα είναι πολιτικό και πρέπει να λυθεί πρώτα με διμερείς διαπραγματεύσεις. Το εργαλείο των πολεμικών απειλών ώστε η Ελλάδα να εγκαταλείψει τον επεκτατισμό στο Αιγαίο και να οδηγηθεί σε διαπραγματεύσεις.

4.1 Αποστρατιωτικοποίηση

Με βάση τις Συμφωνίες της Λωζάνης, 1923, (άρθρο 13 και Παράρτημα για Στενά, αρ. 4) και των Παρισίων, 1947, (αρ. 14) τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου πρέπει να είναι «αποστρατιωτικοποιημένα».

Λήμνος, Σαμοθράκη	**TR**: Σύμβαση Λωζάνης για τα Στενά (1923), Αρ. 4 Σύμβαση Μοντραί (1936), άρση των περιορισμών μόνο για Στενά, μόνο αυτά αναφέρονται ρητά (αδύναμη θέση)
	GR: Μοντραί (1936), πλήρης άρση περιορισμών Λωζάνης (όχι αδιάσειστη θέση)
Θάσος, Ψαρά, Αγιος Ευστράτιος	**TR (2007)**: *Ορος* στη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάνης (1923)

Επεξεργασία μας χάρτη σε Wikimedia Commons: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aegean_islands_demilitarisation.svg

Βασικά επιχειρήματα (ελλειπτικά):

GR: Αμυνα ειδικά μετά την εισβολή στήν Κύπρο, απειλή casus belli κλπ. Η Ελλάδα δεν έχει τη δυνατότητα επίθεσης. Και άλλες χώρες που όφειλαν να τηρήσουν αποστρατιωτικοποίηση την έχουν εγκαταλείψει.

TR: Η Ελλάδα παραβίασε πρώτη τις συνθήκες. Προωθούσε ένωση με Κύπρο έως 1974 ακόμη και με βία. Το casus belli είναι μεταγενέστερο.

4.2 Χωρικά ύδατα

Τρέχον καθεστώς:

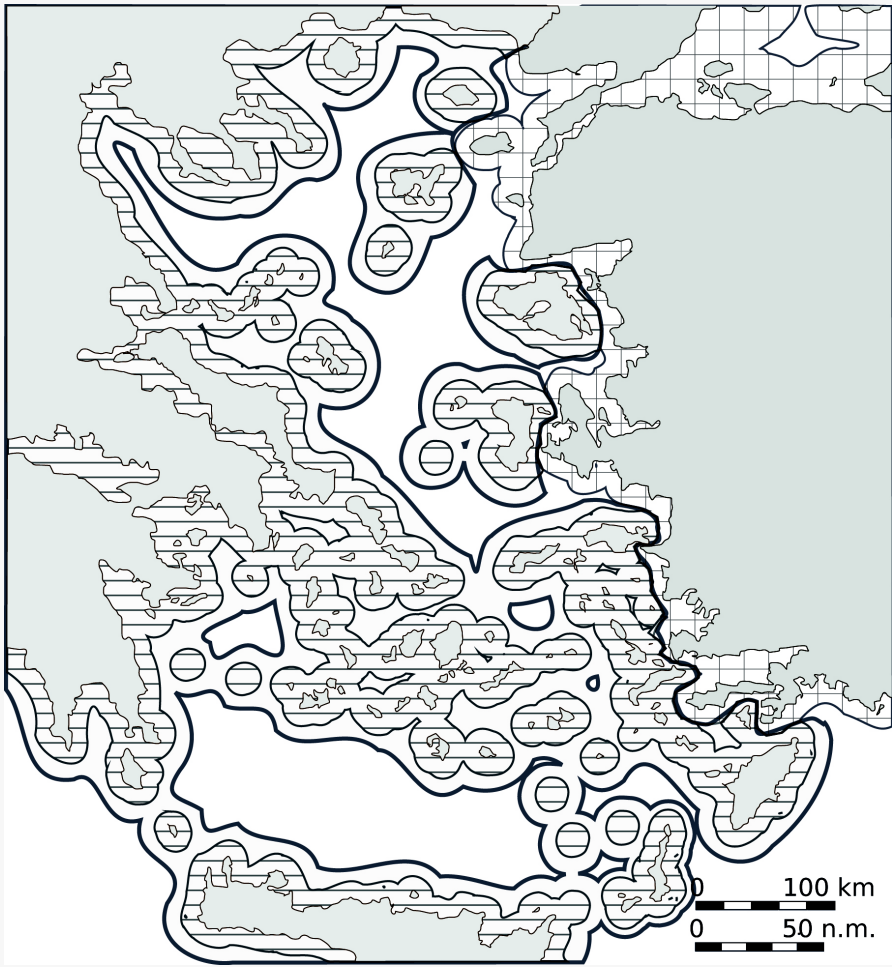
GR: 6 ν.μ. Ν. 230 (1936) (1995 Δήλωση σε ΟΗΕ),
TR: 6 ν.μ. Αιγαίο, 12ν.μ Μαύρη Θάλασσα (1964)

Διακήρυξη Μαδρίτης (1997): Αποχή από ενέργειες που βλάπτουν τον άλλο

Βασικά επιχειρήματα (ελλειπτικά):

GR: Δικαίωμα *στα* 12 ν.μ. μονομερές από την UNCLOS (άρθρο 3) και πλέον εθιμικό δίκαιο (λόγω πλειοψηφίας κρατών).

TR: α) Δικαίωμα *έως* 12 ν.μ., β) Απέναντι γειτονικό κράτος έχει και αυτό δικαίωματα, γ) Η επέκταση στα 12 ν.μ καθιστά το Αιγαίο αυτόματα ελληνική υφαλοκρηπίδα. Η τουρκία έχει ακτογραμμή 3000 Km, με 12 ν.μ. το 71,53% θα είναι ελληνικό (64%) έναντι 8,77%, (10%) και τα διεθνή ύδατα θα μειωθούν σε 20%. Η Τουρκία δεν θα έχει δυνατότητα επικοινωνίας μεταξύ των λιμανιών της. Στο Αιγαίο υπάρχουν ειδικές περιστάσεις. Τα νησιά δεν δικαιούνται υφαλοκρηπίδα. Επίκληση της ευθυδικίας για την οριοθέτηση. UNCLOS, άρθρα 15, 123, 300.

Επεξεργασία μας χαρτών σε Wikimedia Commons: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Aegean_6_nm.svg και https://en.wikipedia.org/wiki/File:Aegean_12_nm.svg

4.3 Εναέριος Χώρος

GR: Από το 1931 έχει κηρύξει εύρος 10 ν.μ.. Προφανής παραβίαση των άρθρων 2 και 3 της UNCLOS για ταύτιση εύρους με τα χωρικά ύδατα.

Βασικά επιχειρήματα (ελλειπτικά):

TR: α) Παραβίαση Διεθνούς Δικαίου (ισχυρό).

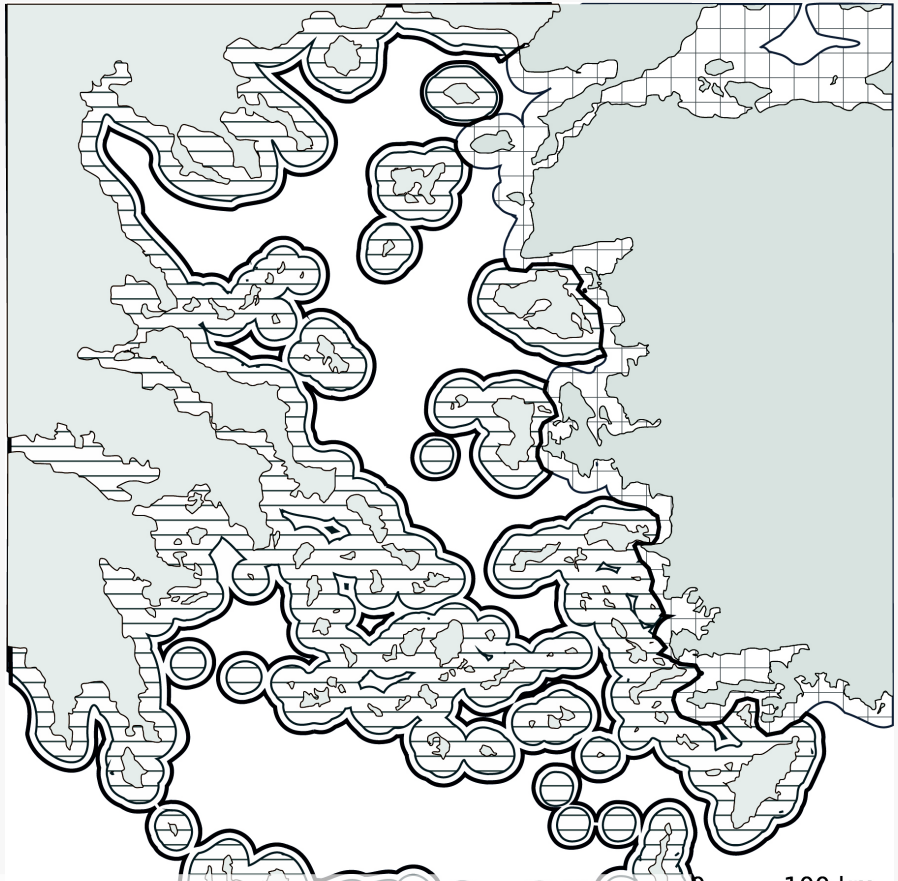
β) Παράνομες αναχαιτίσεις αεροπλάνων στη ζώνη 6-10 ν.μ.

γ) Θίγεται η διεθνής αεροπλοΐα καθώς καθιστά το Αιγαίο κλειστό χώρο και δεν υπάρχει *αβλαβής διέλευση* στο αέρα (ισχυρό).

δ) Αυτή η αυθαιρεσία σε συνδυασμό με το εκτεταμένο FIR συνιστούν διεκδίκηση de facto κυριαρχίας σε όλο το Αιγαίο και επομένως αναβίωση «Μεγάλης Ιδέας» όπως με την προσπάθεια προσάρτησης της Κύπρου 1964-1974.

GR: α) Δύο ζώνες διαφορετικές για λόγους εθνικής ασφάλειας.

β) Αποτελεί πλέον εθιμικό δίκαιο, η Τουρκία δεν το αμφισβήτησε μέχρι το 1974 (σχετικά ισχυρό).

Επεξεργασία μας χαρτών σε Wikimedia Commons: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Aegean_6_nm.svg και https://en.wikipedia.org/wiki/File:Aegean_10_nm.svg

4.4 FIR

- Ρυθμίζεται με βάση τη Σύμβαση Παρισίων 1919 και τη Σύμβαση Σικάγο 1944
- Δεν αφορά άσκηση κυριαρχίας. Είναι ζώνη αρμοδιότητας διαχείρισης πτήσεων από τους πύργους ελέγχου. Περιλαμβάνει εθνικό χώρο και τμήματα διεθνούς χώρου που δεν ασκείται κυριαρχία. Δεν απαιτείται άδεια.
- Το FIR που διεκδικεί η Τουρκία συμπίπτει με το διεκδικούμενο εύρος υφαλοκρηπίδας.

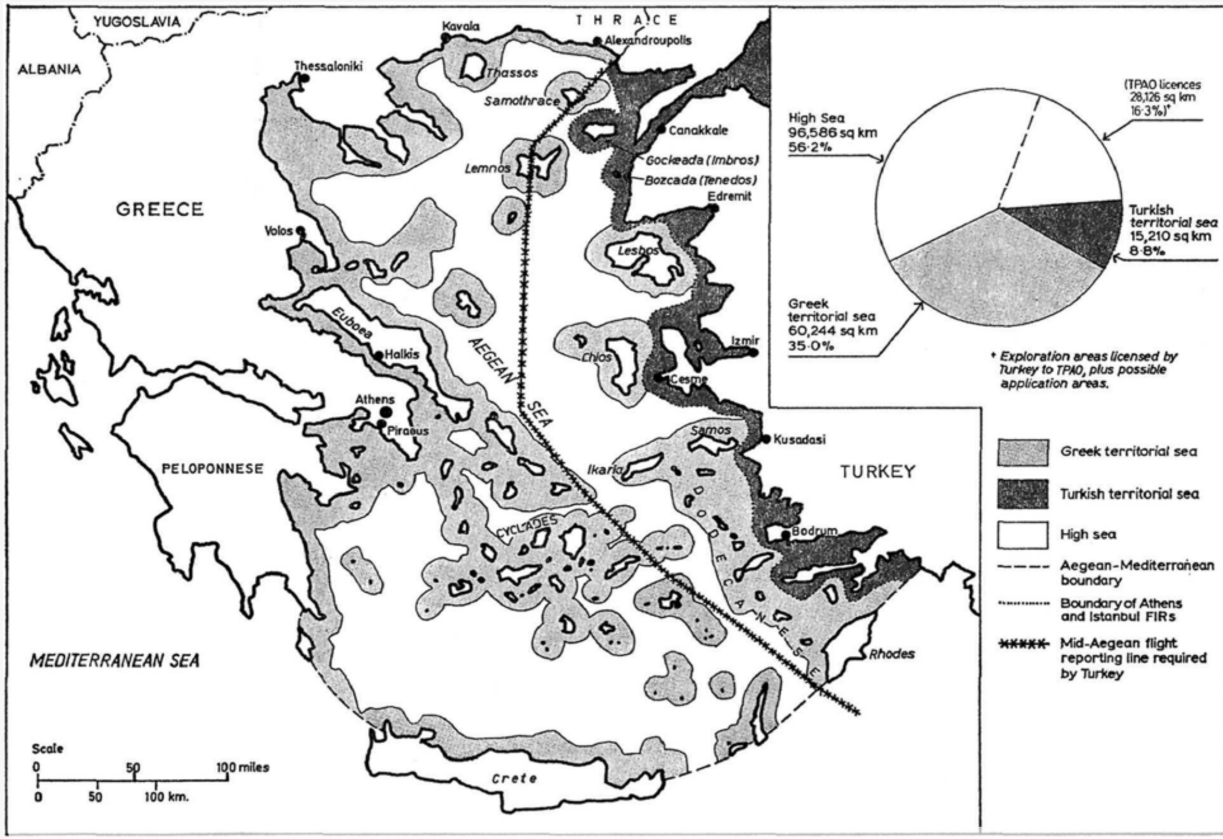
Βασικά Επιχειρήματα (ελλειπτικά):

TR: α) Η Ελλάδα χρησιμοποιεί το FIR ως εθνικό χώρο. Κατάχρηση δικαιώματος.

β) Οι αναχαιτίσεις εκτός Διεθνούς Δικαίου και κανόνων. Δεν υφίσταται όρος «παραβίαση FIR».

GR: α) Αδιανόητος ο διαμοιρασμός του Αιγαίου σε δύο ζώνες πτήσεων (διασύνδεση πόλεων).

β) Η γνώση κίνησης πολεμικών απαιτείται για λόγους ασφάλειας και όχι άσκηση κυριαρχίας.

Πηγή Χάρτη: Andrew Wilson (1979) «The Aegean Dispute: Appendixes», The Adelphi Papers, 19:155, 30-38, DOI: 10.1080/05679327908457356 p.36

4.5 Ηπειρωτική Υφαλοκρηπίδα

- Τα επιχειρήματα μοιράζονται εκατέρωθεν των αρχών οριοθέτησης και υιοθετούν μαξιμαλιστικές θέσεις.
- Το ελληνικό κράτος διεκδικεί την αρχή της ίσης απόστασης και το γεγονός ότι τα νησιά έχουν θαλάσσιες ζώνες όπως τα ηπειρωτικά εδάφη.
- Το τουρκικό κράτος διεκδικεί την αρχή της ευθυδικίας, την παρουσία ειδικών και σχετικών περιστάσεων και ότι λόγω αυτών τα νησιά δεν δικαιούνται υφαλοκρηπίδα.
- Το επιχείρημα του τουρκικού κράτους ότι το Αιγαίο είναι προέκταση της γεωλογικά οριζόμενης υφαλοκρηπίδας του είναι αδύναμο καθώς η ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα αποτελεί νομική έννοια.

Πηγή Χάρτη: Brian W. Beeley (1978), «The Greek-Turkish Boundary: Conflict at the Interface», Transactions of the Institute of British Geographers, Vol. 3, No. 3, Settlement and Conflict in the Mediterranean World (1978), pp. 351-366, http://www.jstor.org/stable/622161, p. 362

4.6 Γκρίζες Ζώνες

Τα Ιμια/Kardak είναι δύο πολύ μικρές νησίδες (βράχοι). Το μεγαλύτερο από τα δύο έχει ακτίνα από το κέντρο του μέχρι τη θάλασσα περίπου 90 μέτρα. Για άλλες αντίστοιχες νησίδες Η διαφορά βασίζεται στο ότι δεν έχουν οριοθετηθεί θαλάσσια σύνορα με βάση τη συνθήκη της Λωζάνης.

Βασικά επιχειρήματα (ελλειπτικά):

GR: 1. Στη Συνθήκη της Λωζάννης (1923) η Τουρκία αποποιήθηκε τα δικαιώματά της επί όλων των νήσων του Αιγαίου σε απόσταση μεγαλύτερη των τριών μιλίων από τις τουρκικές ακτές. Τα Ιμια είναι πέραν των τριών μιλίων. **2.** Στη Λωζάννη η Τουρκία παραιτήθηκε υπέρ της Ιταλίας για τα Δωδεκάνησα, τα οποία με τη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (1946) παραχωρήθηκαν στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων και των Ιμίων. **3.** Τον Δεκέμβριο του 1932 υπογράφτηκε πρωτόκολλο μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας για τα Ιμια. **4.** Τα Ιμια είναι «γειτονικές νησίδες» της Καλόλιμνου, η οποία δεν αποτελεί τη «γειτονική» νησίδα της Καλύμνου, αλλά σημαντικό κατοικημένο νησί της περιοχής αυτής.

TR:1. Με τη Λωζάννη παραχωρούνται μόνο τα νησιά τα οποία αναφεονται ονομαστικά και τα «εξαρτώμενα» από αυτά. **2.** Το Πρωτόκολλο μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας που αναφέρεται στα Καρντάκ δεν κυρώθηκε από την τουρκική Βουλή. **3.** Στη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων αναφερόνται ονομαστικά τα ίδια νησια και οι «γειτονικές νησίδες». Γειτονική νήσος της Καλύμνου είναι η Καλόλιμνος, σε απόσταση 1,5 ν. μιλίου από αυτήν, και όχι οι βράχοι Καρντάκ, που απέχουν 5,5 ν. μίλια, και στο διεθνές δίκαιο δεν υφίσταται η έννοια της «γειτονικής (παρακείμενης) τής γειτονικής νησίδας».

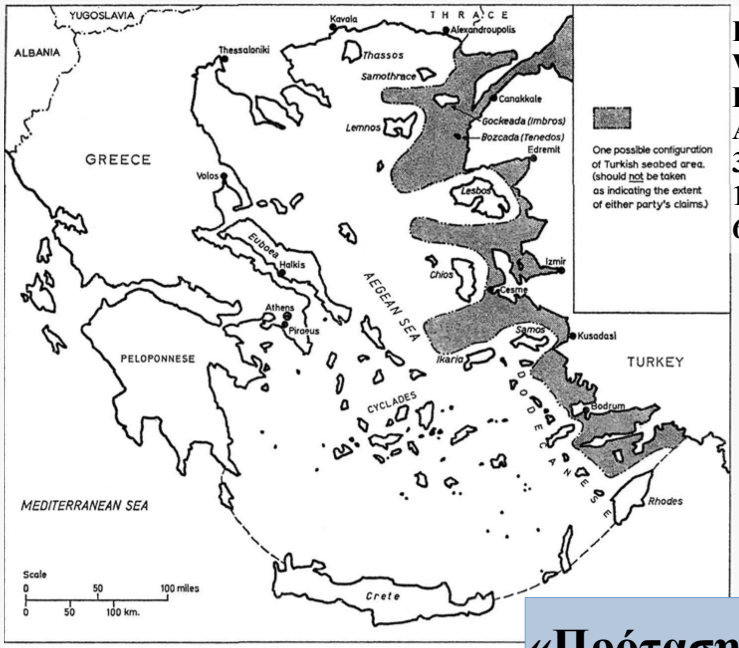

Πηγή Χάρτη: Wikimedia Commons: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Imia_with_legends.svg

Προτάσεις Επίλυσης

Wilson 1979-80: Η μέθοδος των «δακτύλων».

Karl 1977, 89: Τρείς περιοχές στο Αιγαίο. Αρχή αναλογικότητας ακτογραμμής (4:1) και χωρικών υδάτων (4:1) με ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα.

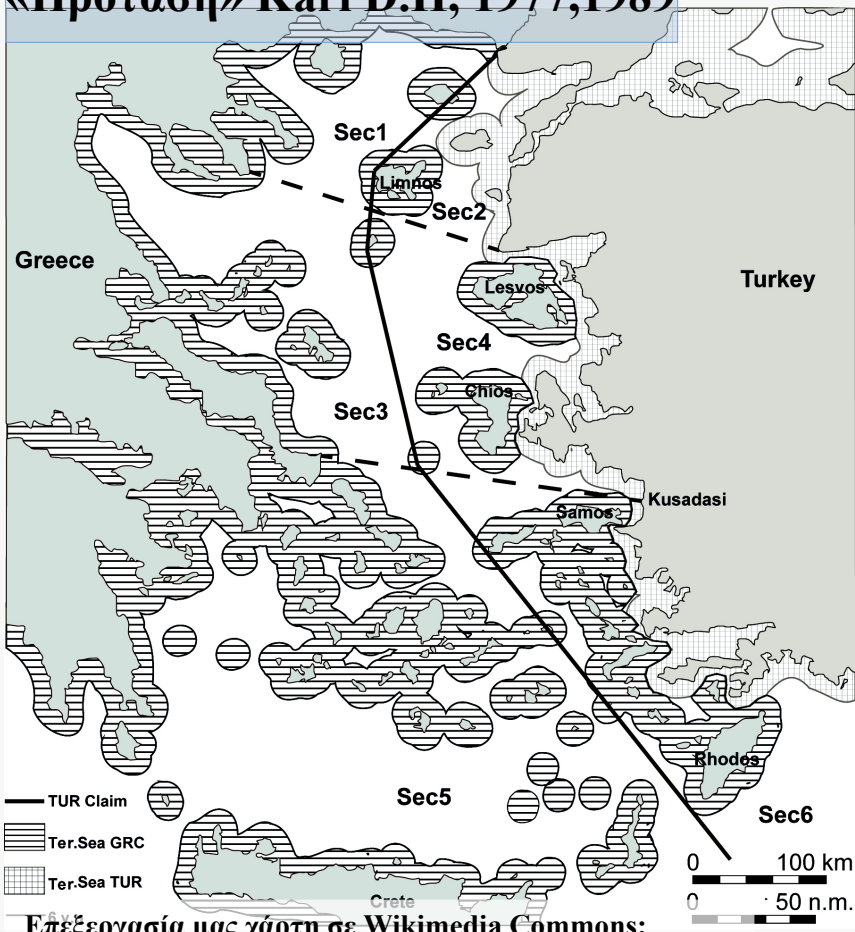

Map 3: Conjectural Division of the Aegean Continental Shelf on the

Πηγή Χάρτη: Andrew Wilson (1979) «The Aegean Dispute: Appendixes», The Adelphi Papers, 19:155, 30-38, DOI: 10.1080/05679327908457356 p.38

«Πρόταση» Wilson A., 1979-80

«Πρόταση» Karl D.H, 1977,1989

Επεξεργασία μας χάρτη σε Wikimedia Commons: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Aegean_6_nm.svg

Όροι διευθέτησης της διένεξης

Υπάρχουν μαξιμαλιστικές επιδιώξεις και απαιτείται παραίτηση εκατέρωθεν από αυτές. Το ελληνικό κράτος πρέπει να αναγνωρίσει το πρόβλημα δυνητικού εγκλωβισμού της Τουρκίας και το (ευθύδικο) δικαίωμά της σε υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο και το τουρκικό κράτος να αποδεχθεί ότι τα νησιά δικαιούνται υφαλοκρηπίδα. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί η μέθοδος οριοθέτησης να βασίζεται στη αρχή ίσης απόστασης και για τις δύο πλευρές. Προφανώς για να παραχθεί ευθύδικο αποτέλεσμα απαιτείται να ληφθούν υπόψη οι ειδικές και σχετικές περιστάσεις στην περιοχή.

Υπάρχει εγκλωβισμός σε εθνικιστικές γραμμές και απαιτείται απεγκλωβισμός. Οποιαδήποτε ειρηνική διευθέτηση των διαφορών δεν θα συμπίπτει με το μέγιστο των διεκδικήσεων.

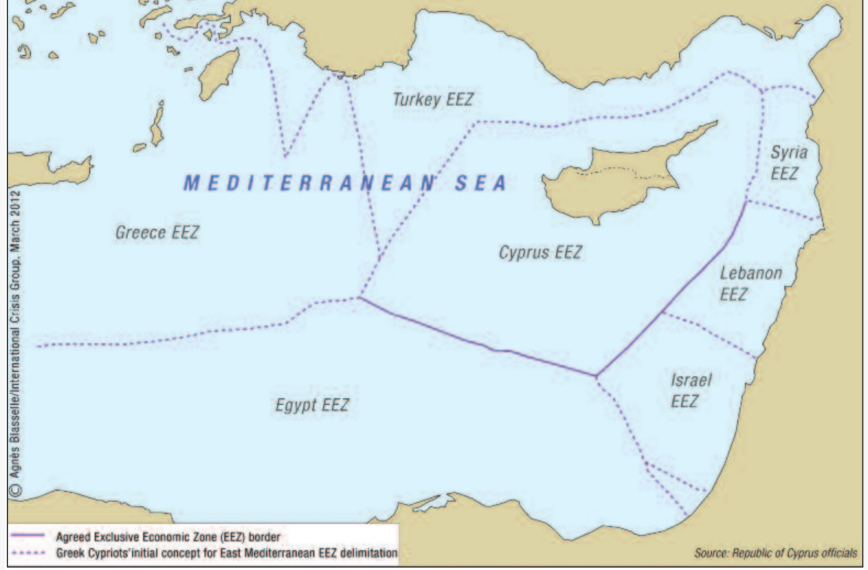
Συμπερασματικά

- Η άποψη που κυριαρχεί στην Ελλάδα είναι μία μαξιμαλιστική προβολή θέσεων που στηρίζεται στην επιλεκτική ανάγνωση του Διεθνούς Δικαίου. Παρόμοια ισχύουν και για το τουρκικό κράτος.
- Αποτελεί σύμπτωμα εθνικισμού ο οποίος διαχέεται σε όλο το πολιτικό σύστημα.
- Η κυριαρχία και η μορφή που παίρνει ο εθνικισμός εμποδίζει οποιαδήποτε ειρηνική επίλυση του ζητήματος της επέκτασης της κρατικής κυριαρχίας του ελληνικού και του τουρκικού κράτους χωρίς την κατηγορία της «προδοσίας».
- Το ζήτημα της επιθετικότητας του εγγενούς επεκτατισμού/εθνικισμού στην κρατική μορφή.

Παραρτήματα

Βιβλιογραφία θα παρατεθεί
στο σχετικό άρθρο
του επόμενου τεύχους
των Θέσεων

4.8 Καστελόριζο

Map 2.5 Turkish continental shelf and EEZ boundaries calculated as median lines as proposed by the RoC and Greece. [Source and copyright: International Crisis Group]

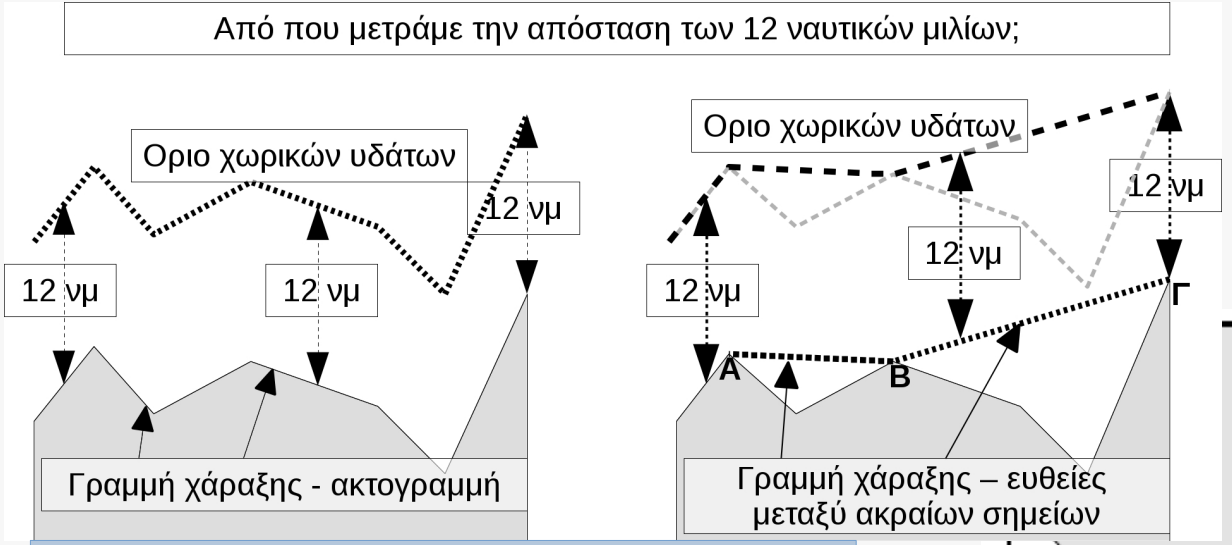

Map 2.6 Potential Turkish continental shelf/EEZ in the Eastern Mediterranean Sea 'according to the equitable principles' as proposed by Turkey. [Source: Turkish Marine Research Foundation at http://www.tudav.org/]

Πηγή Χαρτών: Ayla Gürel, Fiona Mullen and Harry Tzimitras(2013), "The Cyprus hydrocarbons issue: Context, positions and future scenarios", PCC Report 1/2013, Peace Research Institute Oslo (PRIO), p.29

Παρ. Ι. Γραμμές χάραξης

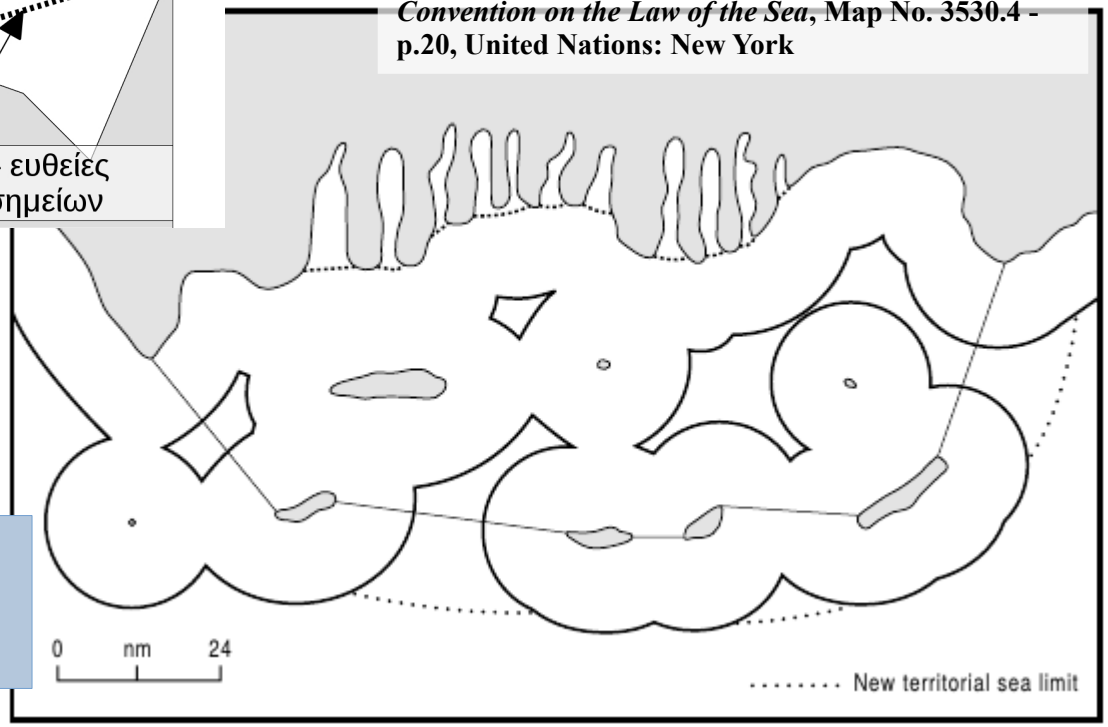
Από που μετράμε την απόσταση των 12 ναυτικών μιλίων;

Βασικά στοιχεία χάραξης

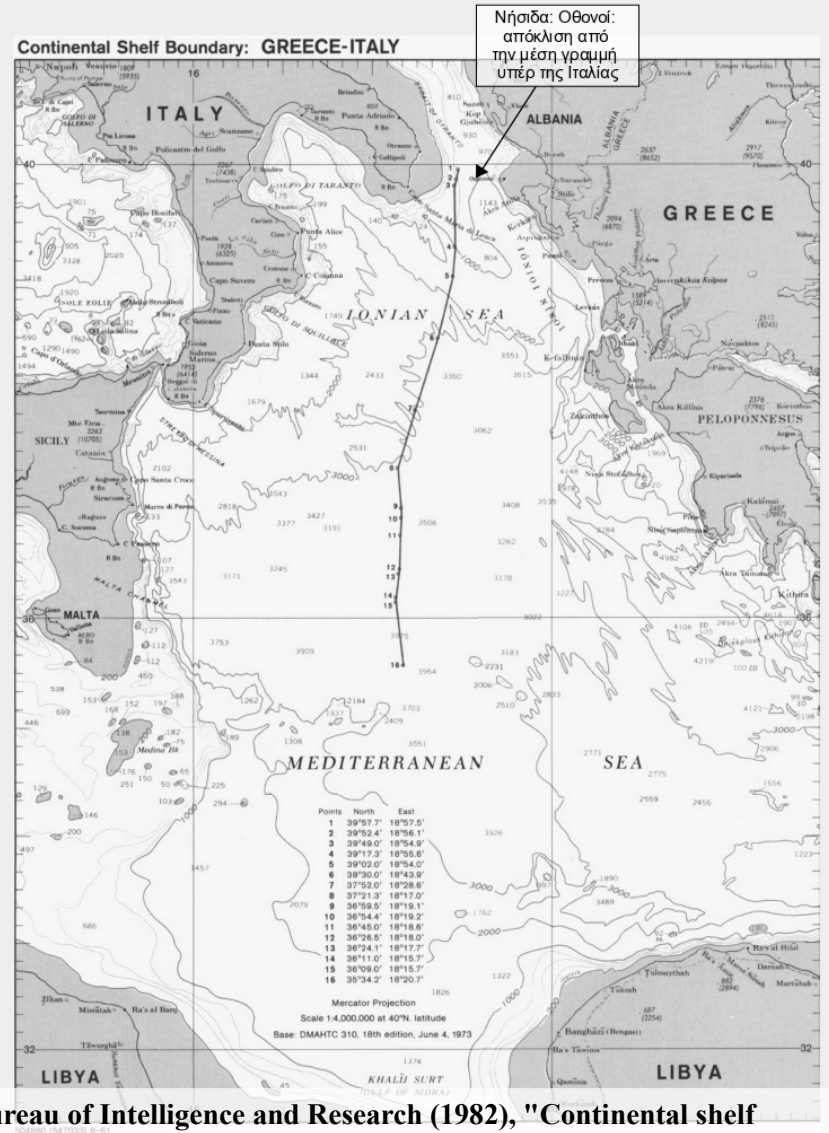
Μία σύνθετη περίπτωση χάραξης

Πηγή Χάρτη: UN (1989), *Baselines: An Examination of the Relevant Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea*, Map No. 3530.4 - p.20, United Nations: New York

Συμφωνία με Ιταλία 1977

- Συμφωνία με Ιταλία

Πηγή Χάρτη: Bureau of Intelligence and Research (1982), "Continental shelf Boundary: Greece - Italy", Limits in the Seas, no.96, US Department of State, p. 7

Τι είναι μέση γραμμή;

- Δεν υπάρχει ένας μέσος: υπάρχουν για παράδειγμα, αριθμητικός, γεωμετρικός, αρμονικός και σταθμισμένος με κατάλληλα μέτρα μέσος.
- Παρατήρηση: η λήψη των μηκών των ακτογραμμών ως «βάρη» ενός σταθμικού μέσου οδηγεί «κοντά» στον αρμονικό μέσο.

